

ДО

Г-Н КАМЕН БАЛКАНСКИ, ИД на ИА НФЦ

СТАНОВИЩЕ

по предложенията за поправки и допълнения на ЗФИ

„Фризура”

Тия дни бе публикуване едно антрефиле от едни граждани определени като комисия, с несъстоятелната претенция да бъде коригиран и поправен Закона за филмовата индустрия. Този закон от тези лица не може да бъде поправен. Защото те са заинтересовани нищо да не се променя, тъй като са овладели структурата за разпределение на пари от държавата за кино, в която няма система, а цари юридически и административен хаос. В комисията са се настанили лица които са от едната страна на конфликта който се вихри от години – продуцентите. Въобще липсват творците, защото Иван Павлов отдавна е минимализирал СБФД до равнището на профсъюзна агитка в негова полза, и се интересува само от продуцентската си дейност. И разбира се – нищо в този „проект” не е в полза или на страната на творците. Изцяло липсва философия за промяна на ЗФИ, да не говорим за концепция за развитие на киното в България въобще. Първия естествен въпрос след като се прочете текста предложен на сайта на НФЦ е - какво и кого обслужват предложените промени? Какви са мотивите за тези точно предложения? Каква „добрина” носят? Няма отговор. Всъщност има. Представете си един фризьорски салон от близкото минало където едри лелки завираха главите си в едни фунии, и това се наричаше „студено къдрене”. Това е точната квалификация за резултата от едногодишната мъка, която така наречената комисия е представила като резултат от своя напън – студено къдрене. Само че за сега само малкото мозъчни гънки са се изгладили още повече, и ЗФИ в техния проект е заприличал на шугава овца завита с найлон в дъждовно време. Абе има нещо отдолу, ама кой знае какво е? Е, аз знам.

Като смисъл, проекта за промени в ЗФИ отправя само в една единствена посока – как да помогнем на производителите, т.е. продуцентите, и как тихомълком да отстраним режисьори, автори на сценарии, оператори, артисти, художници във „втора глуха”. В действащия закон в първите два члена предимство е отдадено на производствения процес, а заявената грижа за съхранението на филмите е „отсвирено” незнайно къде. Националната филмотека я няма въобще разработена в съдържанието на закона. Повече не става дума за това. И проекта за промени не предлага промени в тази

встъпителна, програмна част. А че ЗФИ основно трябва да защитава художествени инвенции и да създава условия за тяхното осъществяване чрез изразните средства на киното, и това да е неговата фундаментална мисия – нито дума. Сбъркана посока от самото начало.

Първата по-съществена „простотия“ на „проекта“ е предложената промяна в чл.7, ал.2, с която срока за който се избира чрез конкурс изпълнителния директор (ИД) на НФЦ следва да бъде намален от 5 на 3 години. Уай бре джанъм? То и сега е трудно да се намери подходящ кандидат, а при тази „операция“ НФЦ ще си остане направо с временен ИД, който може да бъде и вечен, като „временен“. Но когато продуцентите искат нещо лесно да се „клати“, то те му залагат такива капани. И нищо за това колко мандата може да има ИД, повтарят ли се те, безкрайни ли са? Може би пък комисията разчита на предположението че който се хване на тази работа бързо „ще хване гората“, и тогава те на бял кон ще предложат отново някое свое протеже? И така безкрайно „клатене“. И малко по-нататък в чл.7, този път в ал.3, която се отнася за изискуемо образование, след определението „изкуства“, се добавя от тях и „хуманитарни науки“. Вероятно защото не знаят какво е определението, но щом е „хуманитарно“, сигурно става за кино. Факултети по хуманитарни науки издават дипломи по социология и политология, филология, библиотечно дело, и такива по теология, история, археология, география... Защо за директор на операта не се предлага лице което има теологично образование? Може и да може да пее кандидата, но нали няма да знае как се създава и поддържа оперен репертуар. Както и да се разширява кръга, няма да може да се избяга от специализираните познания, които са необходими за тази позиция. Елементарно е.

Много голяма каша е забъркана с предложенията по членове 9 и 10. Първия проблем е че членовете на НСК така дефинирани, и след това определени да получават възнаграждение, както и задължението да бъдат представители на организации които имат пряк интерес от разпределението на средствата за филмопроизводство, влизат в остър конфликт с нормите на влезлия в сила през 2009 г.

ЗАКОН ЗА ПРЕДОТВРЯВАНЕ И УСТАНОВЯВАНЕ НА КОНФЛИКТ НА ИНТЕРЕСИ

Глава първа. ОБЩИ ПОЛОЖЕНИЯ

Чл. 1. Този закон определя правилата за предотвратяване и установяване на конфликт на интереси на лица, заемащи публични длъжности.

Чл. 2. (1) Конфликт на интереси възниква, когато лице, заемащо публична длъжност, има частен интерес, който може да повлияе върху безпристрастното и обективното изпълнение на правомощията или задълженията му по служба.

(2) Частен е всеки интерес, който води до облага от материален или нематериален характер за лице, заемащо публична длъжност, или за свързани с него лица, включително всяко поето задължение.

(3) **Облага е всеки доход в пари или в имущество**, включително придобиване на дялове или акции, както и предоставяне, прехвърляне или отказ от права, получаване на привилегия или почести, получаване на стоки или услуги безплатно или на цени, по-ниски от пазарните, **помощ, глас, подкрепа или влияние, предимство, получаване на или обещание за работа, длъжност, дар, награда или обещание за избягване на загуба, отговорност, санкция или друго неблагоприятно събитие.**

Така че ако случайно такива промени влязат в НС, няма как това да не бъде анализирано, и вероятно ще бъде отстранено като недопустим дефект. Няма също така логика НСК да е от 12 човека. То е ясно че целта е да има паритет на клановете, но те сами ще се отстранят, веднага след като се въведе задължителната норма че членовете на НСК нямат право да участват със свои проекти в сесиите на НФЦ както по време на своя мандат (определен на 2 години), така и 1 година след това. Такава е моята прогноза, а и здравия смисъл го изисква. След като в чл.8 където се определя кои са помощните органи, има определение че тяхното участие се заплаща (ал.2), и че се обслужват от НФЦ (ал.3), то няма логика да не се добави и нова алинея – 4-та, която да определи че всички те «НСК, НХК, ФК, ТК и новата комисия за промоции и фестивали **нямат право** да кандидатстват за финансиране на проекти по реда на ЗФИ» (сега това правило се намира в Устройствения правилник на НФЦ – чл.14, и не се отнася само и единствено за членовете на НСК). И естествено, за да е полезен този орган, той трябва да се състои от 5, а не от 12 члена. Режисьор, оператор, художник-аниматор, сценарист или киновед, продуцент. И това да са нотабилите на българското кино, преподаватели и хора с позиция в културната ни и филмова практика. Защото те са консултанти на ИД на НФЦ, а не управителен орган. И ако искаме да е полезен НСК, той следва да се назначава от министъра на културата за срока на назначението на ИД.

В същия член е вкаран и нещастния опит думата «стаж» по отношение на членовете на НСК като задължително условие за участие, да бъде заменена с думата «опит». Че вземете и напишете направо за кого става дума. Стаж означава че лицето е упражнявало свои умения, системата го е припознала, образованието което притежава е било полезно в дейността по създаване на филми. А опит е двуюко отношение към практиката – може да си разбрал нещо от материята, може да си гледал през ключалката как се целуват оператора и главната актриса, но може да си останал и наблюдател. Както най-често се случва. С претенции разбира се.

И по-нататък – в същият чл.9, ал.3, т.5 се предлага дефиниция как да се избират филмите за участие в чуждоезичните «Оскари» - НСК всъщност се

самоопределя като комисия по избор. Пак влизаме в тежко противоречие – НСК е консултативен орган, и няма права да «определя» българската номинация за наградите на американската филмова академия. За тази цел е нужна качественна компания, която да е избрана по вишегласие. И по каква причина това е вписано в закона? Защо само за «Оскарите» а не и за «Мечките» и «Лъвовете»? Защо само за американската филмова академия? А защо не и за съветската? В сегашната редакция, чл.9, ал.3, т.5 е с ясна дефиниция:

«Чл.9, (3), т.5. (предишна т. 4 - ДВ, бр. 98 от 2007 г., в сила от 01.01.2008 г.) предлага на изпълнителния директор на агенцията български филми за представяне на европейски и световни конкурси и номинации.»

Желанието на НСК да „управлява“ избора за „Оскарите“ е безочливо подчертан:

„Чл. 9, ал. 3 т. 5 се изменя и придобива следното съдържание: „5. оценява постъпилите предложения и определя българската номинация за наградите на Американската филмова академия.“

Естествено се налага въпроса защо ще има дублиране на дейности, след като вече в чл.8 абсолютно правилно е добавено че се формира нова Национална комисия за промоции и фестивали? Ако въобще следва да има диференциация, то това следва да се разработи в правилника за приложение на закона. Но кой да учи право, като може да се пие ракия. Без салата.....

И с каква безумна мисъл ще има две структури които да се занимават с фестивали, конкурси и панаири? В крайно необходимия нов член от проекта „12а“ се формулира необходимостта от регламентиране и избор на Национална комисия за промоции и фестивали. Но НСК иска да е „надкомисия“ пак от гледна точка на кланови интереси. И за това придърпва към себе си „Оскарите“. А както знаем, те се случват без нас и въпреки нашите страсти. И като попаднат там български филми или творци, то обикновено е защото не участва НСК, НХК и ФК.

Голяма беда се задава с предложението за промяна в срока на дейност на НХК. Няма никаква логика в това **предложение на комисията членовете на националните художествени комисии да бъдат избрани за 6 месеца**, а не както до сега за една година, във варианта за изменение на чл.10. Една година е както срока на съответния бюджет на НФЦ, така и рамката в които се провеждат сесиите. Номинирането, подбората, назначаването и функционира - нето на комисииите е една от болезнените тангенти съставляващи процеса на определяне на заглавията за бъдещо филмопроизводство. С това решение проблемите просто се удвояват. И ако не дай-боже влезе в сила, то ще е валидно за кратко, защото веднага след като се провали първи път и сесиите зациклят, ще трябва да се връщаме към старото положение. И тук е заровено

кучето, което търси лисицата, която иска да изяде овцата завита с найлон, възнеща на дъжда. Ако не се дефинира ясно кой взима решенията за определяне на спечелилите проекти на всяка конкурсна сесия, няма да бъде преодолян основния конфликт породен от ЗФИ – това е противоречието на „подреждането” на бъдещите филми от националните комисии - колективния избран орган, и след това издаването на заповед от ИД на НФЦ. Тази конструкция изправя пред съда ИД на НФЦ всеки път когато някой недоволен се оплаче. Ответник на ищеца е ИД, който пък не участва във взимането на решенията. За да се избегне тази порочна и скандална практика е нужно да се определи от закона ясно какви са правомощията на НХК. Дали това ще е с покриване на така наречения финансов праг (пример – финансовия праг е 4 милиона, първите 5 филма имат сбор на проектобюджетите от 4.4 милиона, и чрез изваждане стигаме до четирите филма които по субординацията на протокола на НХК влизат в рамката на финансовия праг от 4 милиона), или ще е на друг принцип – при определен лимит от 4 милиона, ИД да е натоварен с пълномощия за корекция на лимита в рамките на резерв от 5% от годишния бюджет (тогава той ще може да „добави” „липсващите” условни 400 000 лв., и ще имаме 5 филма в производство), това е въпрос на дискусия. Но е нужно законодателно решение, което да отстрани парадокса че в съда се явява и отговаря ИД на НФЦ за решения на колективен орган. За да стане ясно – това би означавало че за решения на колективния орган МС, т.е. министрите, в съда се явява да отговаря главния секретар който отговаря за водене на протокола от заседанието. Докато не се въведе адекватна правна норма за валидност и неотменимост на резултата от решенията по субординация на НХК – националните художествени комисии, този закон ще е недъгав и няма да спомага за развитието на киното в България.

И как ИД ще назначава само 5 члена в НХК съгласно новото предложение, след като сдруженията са повече от 10? Справка – писмо на ИД Камен Балкански №01-387 от 06.12.2016 г. до всички регистрирани сдружения да обновят своята легитимност пред МК. Как ще става подбора? Няма ли именно представителите на организации с нестопанска цел които не са включени, всеки път когато са недоволни да го бламират? И всяка такава заповед да отива на съд?

А пък варианта за промяна в ал.4 в чл.10 си е направо за пример как ще се влияе на ИД на НФЦ – според поправката той няма право да назначава други лица извън предложените за членове на НХК от сдруженията. Хем той издава заповед, хем няма право. Това е първо бомба със закъснител заради неконтролируемите страсти в сдруженията които са готови да предлагат всякакви лица, дори Стоянчо, второ е вид отнемане на правомощия които са вменени на ИД със самия закон. И трето – такова определение отново е извън

полето на консултациите на което единствено имат право членовете на НСК. Тук ясно е записано – ние, НСК ще вземаме решения, а не ИД на НФЦ. Учете право. Защото учи.....

И въобще в членове 9 и 10 трябва да се изчисти всичко което придърпват към себе си членовете на НСК, защото те са определени като съветници и консултанти, а не като управители. Правото на решение трябва да съответства на параметрите на отговорността. И комисията за избор на филми които да представят българското кино на различни фестивали и форуми трябва да е изборна и независима както от НСК, така и от ИД на НФЦ, и от СБФД. Просто независима.

Идеята за създаване на Национална комисия за промоции и фестивали отдавна витае в пространството, защото не съществуват критерии за това как и кои фестивали се подкрепят, с какви средства, по какви художествени съображения да става това. Но веднага е вкаран конфликт в следващото изречение, което казва че НСК определя двама от тримата члена на тази комисия. Пак на инат противоречие със закона за конфликт на интереси, противоречие и с чл.9 на ЗФИ, където НСК не е натоварен с такива пълномощия и не може да определя нищо. Дори и номинациите за „Оскар“ не може да определя при сегашната дефиниция, защото е само консултативен орган, а не комисия или УС. По-нататък в проекта за промени във вариантите на отделни членове НСК отново си присвоява права които закона не му дава. Не може НСК да „определя“ никакви норми и правила. Може да предлага.

В член 13 и в настоящия и вид, и с предложените „къдрици“ (защо НСК толкова мрази БНТ?), никъде не се дефинира по какви правила ще действа Финансовата комисия. Разбира се че това трябва да се разработи в ПП или УП, но в нормата на закона задължително се указва че е задължително МК да разработи правила. Иначе ще отсъства, както отсъства и по настоящем Но това е трик на НСК, защото те се надяват пак тихомълком да управляват и този елемент от процеса. А според мен истинското решение на проблема е да отпадне целия този раздел, и дейността която сега е вменена на ФК, трябва да е задължение на администрацията на НФЦ. Сиреч на **държавата**, която от името на всички отпуска средствата за производство на филми. От името на всички, а не от името на една групичка. Защото това е **държавна помощ**, и тя, нашата държава трябва да си носи отговорността за предоставянето на средствата. (Имах сложни срещи и с продуценти, и с режисьори които негодуваха от решения на ФК, защото там бушуват страсти не на шега, и ако искаме умно и с грижа за бъдещето на киното ни да вървим напред, това трябва да се реши кардинално).

Много забавно е предложението за промяна на чл.14, с което членовете на НСК занапред няма да имат право на повече от два мандата. Логиката е проста – като изтекат следващите два мандата на Иван Павлов, Галя Тонева, Владо Андреев и други от постоянното присъствие, те вече ще са в дълбока пенсия. Тук може има само едно справедливо и честно решение – членовете на НСК да нямат право на участие в конкурсните сесии на НФЦ за отпускане на средства за бъдеща дейност по време на своя мандат. Другото е заобикаляне на закона за конфликт на интереси. И затваряне на очите пред явната, облечена в норма на закона персонализирана протекция.

Много спорно е предложението за допълнение в чл.14, ал.3 – с него на ИД на НФЦ му се дават пълномощия като на съдия да определя вина, или порочни зависимости на членове на НХК, и да ги отстранява със заповед. И въобще това е една от сериозните беди – как и по какъв начин ще се формират комисиите след като те са независими и изборни. Избора следва да става само по вишегласие с протокол от изборен орган. Ако обаче се формулира да е със заповед на ИД, то той трябва да прави този избор самостоятелно от повече от едно предложения, и след като издаде съответната заповед, да носи отговорност за решенията си.

В предложението за промяна на чл.16 има техническа грешка – **НЯМА** чл.3, а има алинея 3-та, т.4.

В прословутият чл.17 – за начина по който трябва да се формира размера на бюджета на НФЦ не се предлагат промени. **Той не работи, защото има погрешна формула. Няма да работи и занапред. Тук е нужна друга формула. Но мисленето за българина е най-трудната работа. А е фундаментално важно бюджета на НФЦ да се увеличава. И да се увеличава броя на зрителите. Тези два елемента са обвързани още от генезиса на кинематографа. Само за комисията това са различни полюси. Дори в известен период да се увеличи бюджета за кино, той пак бързо ще се „смъкне” заради неравновесието филми-публика.**

В чл.27 е записано: „ал.(1).Проектите които кандидатстват за **държавна субсидия...**”. Смисъла на субсидията е един, а вече има друг закон който се прилага за филмовото производство, и за това следва да се нарича „държавна помощ”. Тук идва следващия голям и неразрешен въпрос – като е държавна помоща, къде в закона е определена ролята на държавата и как? Настоящия ЗФИ е писан от хора посветили се на литературата, кинознанието и журналистиката. Те дълги години изтъкваха като основно негово качество факта, че всички негови органи са изборни, и проблемите на кинематографистите са проблеми на самите кинематографисти. Но много бързо се оказа че „загърбената” държава ни е нужна. Аз съм един от тези

които още при първите дискусии за създаване на ЗФИ бяха против тази формула, защото тя отразява едно старо мислене, провалило се през годините. Неолиберализма изглежда красиво само тогава, когато някой от някъде предоставя големи суми пари. И викащите и протестиращите по улиците отдавна не крещат без пари. Но когато предоставянето на финанси за филмопроизводство се обвързва с резултати пред публиката, това веднага бива накичено с кавилфикации от друго поле – това на художествените претенции, и обикновено е определяно като „позорно”. И именно това не отчита ЗФИ – неизбежното противоборство на икономическите критерии и художествената мяра. И в сегашния си вид комисиите за подбор при конкурси за проекти са изборни, финансовата комисия е изборна, а функцията на държавата е сведена до автоматизъм – дай пари. Както се видя ясно, това работи до един определен праг, и след това няма полезен ход. Според мен за да се защити мисията на художественото творчество, в ЗФИ трябва да се **ВЪВЕДЕ** ролята на творците чрез участие не само при определяне на печелившите проекти, а въобще в целия процес. Но ако искаме развитие на обема на филмопроизводството, ако искаме устойчив растеж на средствата, задължително трябва да се повиши ролята на държавата в процеса на определяне и утвърждаване на бюджетите, и след това в контрола по целесъобразното му разходване. И тук творците трябва да са гаранتي за правилното им използване за филмите, а не за облаги в полза на продуцентите. Аз богат режисьор, оператор, артист не съм срещал по нашите земи. Но мога да посоча някои продуценти със солидни имоти, техника, вили в съседни нам държави. Беше ми предоставен опис на такива лица. Но отказах тогава, отказвам и занапред да гледам по джобовете им, дори да е за благородна кауза като образованието на нечие дете в Кеймбридж да речем. Проблемата е че с неоснователно забогатяване „нетворците” са получили осезателно надмощие над творците.

Не може да се отнасяме към държавата като по времето на зрелия съциализъм, по парадокса „те не знаят колко можем да не им работим”, в смисъл че тя ни ограбва, и ние напук само ще искаме от нея, но нищо няма да даваме. И ако тогава мярата беше видима – от продадени билета за даден филм парите за производство биваха възстановявани с печалба за държавата, от която кинаджиите получаваха трохи, сега не е така. Колкото повече продаваш – повече печелиш. Трябва да се промени отношението ни към държавата, от години го повтарям. Това е нашата държава, и ако тя е силна и читаво устроена, и ние ще имаме основание да изискваме повече. Растящия размер на бюджета на НФЦ не може да ни бъде даден без усилия и като автоматизъм. По тази причина съществуването на финансова изборна комисия според мен следва да се замени със избора на **Арбитражна комисия**. Сегашния предмет на дейност на финансовата комисия следва да е

преоргатив на държавата – ИД и експертите от НФЦ. И пътя трябва да е следния: неотменимо решение на НХК, обсъждане на параметрите на бюджета на спечелилите конкурса проекти с експертите на НФЦ, и чак тогава заповед на ИД. В НФЦ да се разглеждат утвърдените от НХК проекти, и ако продуцент и експерт заедно с ИД **не постигнат съгласие**, следва да отнасят въпроса към арбитражната комисия. И тя да предложи решение. Защото трябва да е защитник на интересите както на продуцентите, така и на режисьорите, операторите, творческия екип. А сега всяка заповед на ИД може да се оспорва в съда – и след решение на НХК, и след решение на ФК. Арбитражната комисия ще внесе нужния баланс между творческото начало което следва да бъде защитавано, и финансовите параметри на бюджета. И когато ИД утвърди бюджет, а при определени случаи продуцента възрази в съда, то ИД ще отговаря за нещо в което е участвал – взимането на решение за размера на бюджета или други елементи от филмовото производство заедно с експертите на НФЦ, оформени в заповед. Арбитражната комисия следва да защитава не само продуцентите, тя трябва да е защитник и на режисьора, сценариста, оператора, на творческия екип по главните проблеми – създаването на високохудожествени филми.

В чл.26, ал.3-а има текст за това как се отчитат получените средства като държавна помощ. И толкова. Нищо повече. Няма задължителни подписи на режисьор, оператор, художник .....и т.н. Няма снимачен дневник, нищо няма. Е как няма да са богати продуцентите и бедни творците:

„(3) (Доп. - ДВ, бр. 98 от 2007 г., в сила от 01.01.2008 г.) Лицата, получили държавно подпомагане, отчитат и доказват целесъобразността на разходваните средства пред агенцията. Преди изплащане на последната част лицата, получили държавно подпомагане, представят финансов отчет за извършените разходи, заверен от независим финансов одитор.”

Има едно леко пожелание...в следващата алинея 4:

„(4) Лицата, които разходват получените по този закон финансови средства не по предназначението им, ги възстановяват в пълен размер съгласно сключените договори заедно със законната лихва и неустойка.”

Обаче, как става контрола, как стигаме до определението че някои средства не са разходвани според закона – нито дума. И комисията мълчи – нито дума, никакво предложение. Защото ако има предложение и решение, то ще трябва да е насочено срещу самите тях. Не им отърва, и за това – тишина.

В следващата ал.5-а също няма предложение за промени. Защото от нея са „изпуснати” членовете на НСК. И няма да има от тях предложение за промяна.

„(5) (Изм. - ДВ, бр. 98 от 2007 г., в сила от 01.01.2008 г.) Членовете на националните художествени комисии, финансовата комисия и служителите на агенцията не могат да кандидатстват за финансово подпомагане по реда на този закон.”

Има неща които ме изумяват. Това най-вече е демонстрацията на мисловно безсилие. Ето какво са „сътворили” членовете на комисията в предложението за промяна на чл.27, ал.1,т.1:

„**Чл. 27.** (1) Проектите, които кандидатстват за държавна субсидия, се оценяват съобразно:

1.художествения им потенциал в контекста на европейското културно разнообразие;

Член 27, ал. 1, т. 1 се изменя както следва: „1 културните, художествените и творчески качества на проекта с акцент върху оригиналността на темата, художествената стойност на сценария, използваните творчески методи на филмов разказ, драматургичната структура, главните герои, визуалната концепция, творческата полза на проекта.“

И да попитам: как и по какви критерии се оценяват КУЛТУРНИТЕ качества на един проект, и с какво те се различават от „художествените” такива? И какъв ще е този „акцент” по отношение на главните герои? А „творческата полза от проекта”? За кого полза – за продуцентите? Ползата за южните славяни, за дружбата ни със САЩ, за постсъветското пространство? Що за словесна макулатура, която би следвало да е критерий за оценяване на проекти, които трябва да се превърнат във филми? Че те, продуцентите не искат да си показват филмите пред публика. Няма ли в тази комисия поне един грамотен човек който да прави разлика поне на смислово равнище? То е явно че за философия или концепция въобще не може и да става дума. Жалка работа.

Още по-жалка е следващата „разработка”, в чл.28, ал.1, т.1. До сега съществуващата дефиниция че „чл.26, ал.1...държавното подпомагане в областта на филмопроизводството се осигурява за: т.1 – **създаване на български филми;**” явно отпада, защото проекта за изменение на ЗФИ предлага друга формулировка: „1. Създаване на на филми, **вкл. български** игрални, доку....”

Това е гавра. Просто не е за вярване. Прегледах още веднъж в сайта на НФЦ, дали правилно съм прочел и дали аз не греша нещо. Ето така е записано:

ЗААБЕЛЕЖКА:

ПРЕДЛОЖЕНИЯТА НА РАБОТНАТА ГРУПА ЗА ПРОМЕНИ В ЗАКОНА ЗА ФИЛМОВАТА ИНДУСТРИЯ СА ОЦВЕТЕНИ В СИНЬО. ПЪРВО Е ДАДЕН ДЕЙСТВАЩИЯТ КЪМ МОМЕНТА ТЕКСТ НА ЗАКОНА, А ПРЕДЛОЖЕНИЕТО ЗА ПРОМЯНАТА МУ НЕПОСРЕДСТВЕНО ГО СЛЕДВА.

„Чл. 28. (1) Държавно подпомагане в областта на филмопроизводството се осигурява за:

1. създаване на български филми;

„1. създаване на филми, вкл. български игрални, документални и анимационни филми и на филми, които се произвеждат при условията на копродукция с държави – страни по Европейската конвенция за кинематографска копродукция и с други държава, с които Република България има сключени спогодби в областта на филмовата индустрия и аудиовизията.“

Когато някой сам иска да се разобличи, никой не може да му попречи.
НЯМА НУЖДА ОТ ДУМИ.

И така в същия дух. Както това е направено и в алинея б, където валидното по цял свят определение „нискобюджетни филми“, се заменя с термина „трудни“. Като под трудни се разбира че става дума за филми на български език. За да бъдат вкарани всички филми в един и същи калъп, за да се получава максимума на държавната подкрепа.

„Чл.28, ал.6 (Нова - ДВ, бр. 98 от 2007 г., в сила от 01.01.2008 г.) Размерът на средствата за държавно подпомагане на филм по ал. 1 не трябва да надвишава 50 на сто от бюджета на проекта, а за нискобюджетните филми - 80 на сто от бюджета на проекта.

В чл. 28, ал. 6 думата “нискобюджетните” се заменя с думата “трудни”. В края на изречението вместо точка се поставя запетая и се добавя изразът „но не повече от 70 на сто от средностатистическия бюджет за предходната година за съответния вид филм“.

Тук има един важен проблем, който комисията и да иска, не може да осмисли. Това е проблема за процентното съучастие на продуцентите в бюджета на всеки един филм който кандидатства за държавна помощ. Нека да престанем да се лъжем с държавата – няма 20% участие със собствени средства, не го е имало, и няма да го има. Тук е нужно да се обоснове при какви обстоятелства филмов проект може да получи 100% финансиране, и този кръг да се разширява все повече. И в рамките на 50% да останат крайно комерсиални проекти, а в рамките на 80% подкрепа примерно да се класират онези проекти които се произвеждат, а съответно и разпространяват със съдействие от национални телевизионни оператори. Сигурен съм че когато на творчески екип се предостави възможност за избор – при 600 000 лв. бюджет да отпадне необходимостта от осигуряване на 20% собствени средства, или да се кандидатства за бюджет от 1 200 000 лв., но със необходими 240 000 лв. предварително осигурени (фантазирам сатирично - чрез банкови кредити, залагане на имоти, разводи с жени), то избора ще бъде

в полза на по-малкото пари, но по-честното им разходване. Дайте на творците правото на избор. Българската публика има нужда от български филми. Да намерим формулите по които това може да се случва.

Не знам до колко е разумна следващата поправка на чл.29, но тя открито казва – отстраняваме от приложното поле на ЗФИ „Аудиовизия „Орфей”, студия „Време”, НДК и БНТ. От БНТ само ще се зарадват, защото пък те ще прекратят подкрепата си на проекти свързани с НФЦ. Проблема с БНТ е по-широк, и ще се обърне към него по-нататък, когато стане дума за отделяне на средства за разпространение. Ето и „редакцията”:

„Чл. 29. (1) За подпомагане по чл. 28 може да кандидатства само продуцент, който е вписан в регистъра по чл. 19, ал. 1 и няма просрочени задължения към агенцията и/или просрочени публични задължения към държавата.

В чл. 29 се създава нова ал. 2 със следното съдържание: „(2) Продуценти и лица, които осъществяват разпространение и показ на филми, които са търговски дружества с държавно участие, както и юридически лица на бюджетна издръжка или които управляват имущество-държавна собственост, не могат да кандидатстват за държавно подпомагане по този закон.”

Проблема идва от това, че на пазара всички са равнопоставени, не зависимо от характера на собствеността. Да, имат определени предимства, но в крайна сметка художествената мяра не се влияе от това.

Същността на проблема

„Чл. 30. (1) Държавното подпомагане по чл. 28 се осъществява чрез отпускане на целеви финансови средства след провеждане на конкурс.....

(2) Изпълнителният директор на агенцията открива процедурата по провеждането на конкурса със заповед, която съдържа:

1. вид на филмовия проект по чл. 28, ал. 1;

2.общ размер на финансовите средства, с които ще бъдат подпомогнати кандидатстващите проекти;

В чл. 30, ал. 2 се създава нова т. 3 със следното съдържание: „3. брой на филмите във всяка от категориите по т. 1.”

Тук има тежко ограничение – по каква причина ИД ще определя броя на филмите съгласно предложената промяна в чл.30, ал.2, т.3? НХК е избран

орган, той може да класира от 1 до „X” броя филми, а може и да не класира нито един проект, ако на съответната сесия се прецени че представените проекти не притежават художествени, подчертавам – художествени качества. Няма основание за такъв вид дискриминация.

В чл.30, ал.4 се съдържа един от големите проблеми на ЗФИ – кога и на какво основание ИД издава заповед за определяне на сечелилите конкурса проекти, „в съответствие с общия размер на финансовите средства”.

„(4) (Нова - ДВ, бр. 98 от 2007 г., в сила от 01.01.2008 г.) Изпълнителният директор на агенцията издава заповед, с която определя спечелилите конкурса проекти в съответствие с общия размер на финансовите средства по ал. 2, т. 2 в срок три дни от приемането на решението по ал. 3.”

Тук проблема е вкаран в спирала – критерия е икономически, а не художествен. А комисията е художествена. Ако имаме условно 1 милион, то „трябва да се издаде заповед за 1,5 филма”. Ако са 3 милиона „заповед за 2,5 филма”. А бюджетите са само елемент на общия проект, те могат да се „свят”, или обратно – да се разширят. И за това е нужно в разпореждане на ИД да има една условна сума за „корекция” – обявили сме сесия за 3 милиона, но за да „пуснем” 4 филма не ни достигат 300 000 лева. И няма как – отстраняваме, „режем” филмов проект, утвърден от НХК. И почва обжалване, съдилища и всичко останало. Тук е нужен друг подход, и задължително съучастие на ИД – т.е. на държавата във взимането на решение за окончателния вид на заповедта.

И веднага в следващата ал.5 влизаме отново в противоречие – ФК предлага на ИД решение за размера на държавната помощ след преглед на бюджета, и той отново издава заповед (първата е по ал.4 с която се определя броя на филмите спечелили конкурса, а втората е по ал.6, в новата редакция ал.7, с определени вече бюджети), но сега пък ФК трябва да се съобразява с общия размер на сумата на финансовите средства заложи в заповедта по ал.2, т.2. Защо ФК ще се съобразява с общия размер? Нейна грижа би трябвало да е само конкретния размер на бюджета на конкретния проект. И за това тук трябва нов подход – с продуцентите да работят експертите на НФЦ, те да съставят заедно окончателен вид на бюджета и да го предложат на ИД за подпис. При несъгласие – към Арбитражната комисия. Арбитража издава свое решение, и само ако ИД не го приеме, тогава следва жалба в съда. При сега действащите норми заедно с поправките пак ИД отива на съд за две заповеди които издава, без да участва във определянето на тяхното съдържание, а само формално ги излага на хартия.

„(5) (Предишна ал. 4, изм. - ДВ, бр. 98 от 2007 г., в сила от 01.01.2008 г.) Проектите, определени в заповедта на изпълнителния директор на агенцията по ал. 4, се

разглеждат от финансовата комисия, която предлага на изпълнителния директор мотивирано решение за размера на държавното подпомагане за всеки отделен проект. Предложеният общ размер не може да надхвърля обявения размер на финансовите средства по ал. 2, т. 2 и по чл. 30а.”

„В чл. 30, ал. 5, изр. първо, след думата „която“ се добавя изразът „ги оценява по критериите по чл. 27, ал. 1, т. 3 и т. 4 и“, след което изречението продължава.”

А критериите в чл.27, ал.1, т.3 и т.4 са:

„3. икономическата обоснованост на предлагания бюджет;

Точка 3 се изменя както следва: „3. съответствието между сценария, предложените художествено-творчески решения и финансовата обосновка на проекта.“

4. пълнотата на стратегическия план, представен от продуцента относно управлението и промоцията на проекта;

Точка 4. се изменя както следва: „4. стратегията на производство, разпространение и маркетинг.“

И незнайно защо разпространението и маркетинга трябва да влияе на определянето на размера на бюджета. Или се има пред вид че в него ще се включи разпространение в Китай, Бразилия и Конго? Че то след като отпаднаха задълженията за връщане на процент от средства за производството на филмите, след като се „изчисти“ задължението на продуцентите да разпространяват филмите, и след като няма значение излязъл ли е филма на екран или не, каква стратегия за разпространение ще влияе на размера на бюджета?

„В чл. 30 се създава нова ал. 6 със следното съдържание: „(6) Финансовата комисия се произнася не по-късно от два месеца от датата на внасянето на проекта в нея. Тя няма право да разглежда проекти, определени в заповедта на изпълнителния директор на агенцията по ал. 4, след изтичането на две години от датата на влизането ѝ в сила за проекти с бюджет над 35 на сто от средностатистическия бюджет за игрален, документален или анимационен филм за предходната година и след изтичането на една година от датата на влизането ѝ в сила за проекти с бюджет под 35 на сто от средностатистическия бюджет за игрален, документален и анимационен за предходната година.“

А това как се постига? Продуцентите внасят проекти в НФЦ за разглеждане във финансовата комисия по различно време. Как ФК следи за общия размер на съответната заповед? А нали ИД определя със заповед кои проекти да разглежда ФК? Това би следвало да е негова отговорност.

А тази „радост“:

„Член 30, ал. 7 става ал. 8 и в края ѝ точката се заличава и се допълва със следния израз: „или са налице основателни съмнения относно спазването на изискването за безпристрастност при вземането на решение. В тези случаи изпълнителният директор издава заповед за назначаване на нова комисия, която започва процедура отначало.“

На кой свръхинтелектуалец му хрумна в закон да се впише изречението **„или са налице основателни съмнения.....“**? Съмненията как се превръщат в издаване на заповед, която сама по себе си носи категоричност и утвърждаване, налагане на воля и оценка, отрицание и забрана? Или тук се борим за световен принос в администрацията с издаването на „пластични“ заповеди, които ще започват със: „съмнявайки се...“, и ще завършват със „може би, едва ли не!“????

Един полезен и обсъждан достатъчно дълго от мен с членовете на НСК пункт е предложен в проекта като нова алинея 11 на чл.30 – в едногодишен срок от издаването на втората заповед (първата е по ал.4, втората по ал.7 на същия чл.30 (стара, или действаща по настоящем ал.6), продуцентите се задължават да представят всички необходими документи за сключване на договор за държавно подпомагане. Ако просрочат – няма договор, няма филм. Защото в държавата има планиране на средствата които се отпускат от държавния бюджет.

„Член 30, ал.10 става ал. 11 и придобива следното съдържание: „(11) Въз основа на влязлата в сила заповед по ал. 7 и след представянето от продуцента на спечелилия проект на сключените с физически и юридически лица о кончателни договори за финансово осигуряване, за извършване на парични и непарични вноски, както и за предоставяне на услуги във връзка с производството на филма, изпълнителният директор на агенцията сключва с него договор за държавно подпомагане. В случай, че спечелилият кандидат не представи сключените окончателни договори до една година от влизането в сила на заповедта по ал. 7 изпълнителният директор на агенцията е длъжен да откаже сключването на договор.“

И малко след това пълно отрицание на смисъла на току що въведената дисциплинираща норма в новата алинея 11:

„В чл. 30 се създава нова ал. 15 със следното съдържание: „(15) Срокът на договора за държавно подпомагане може да бъде удължават по взаимно съгласие на страните, но най-много до четири години от датата на сключването му.“

Това се нарича „вратичка в закона”. По скоро е „врата у поле”.... И остава нерешен още един важен проблем – проблема „Рибена кост”. През 2014 г. световноизвестната Р.Вълканова внася проекта за игрален филм „Рибена кост” в НХК, и той получава тяхната подкрепа. По известни причини, всички филми от тази сесия бяха вкарани в съда. И докато другите продуценти си извоюваха чрез съда валидност на заповедите, то госпожата внесе повторно проекта „Рибена кост” в сесия на НХК през 2015 г. И понеже проекта има качества, той отново бе подкрепен. Но по този начин тя „изяде” 1 100 000 лева от бюджета на НФЦ, защото проекта нито през 2014, нито през 2015 може да бъде заместен от друг. Тук нужния текст който да пресича такива селски хитрини на компанията „Клас” е прост. Но не се предлага. Познайте защо?

В чл.32 има един проблем който е породен от чисто българска специфика. Става дума за държавната помощ за показ на филми. Предложението е:

Чл. 32, ал. 2 се изменя както следва:

„(2) За държавно подпомагане на показ на филми могат да кандидатстват кинозалони или кинозалони в кинокомплекс, в чиито репертоар за предходната година са включени не по-малко от 30 на сто европейски филми и не по-малко от 15 на сто български филми. Държавното подпомагане се предоставя под формата на преки (ЦЕЛЕВИ?) финансови средства в размер до 50 на сто от сумата на продадените билети в съответния кинозалон или кинозалон в кинокомплекс за съответния български или европейски филм.“

На пръв поглед всичко е наред. Но практиката показва, че тези средства не отиват по предназначение, и фирмите разпространители не приемат нито един филм ако не получат 30-40 000 лева, от които едвам 10% се разходват за целта за която се отпускат. Та моя въпрос е – защо изключваме националните телевизионни оператори от този процес? При това ще има гаранция че излъчени в ефира филмите създадени с подкрепа на НФЦ ще имат значително повече зрители, и няма да потъват в забрава. Представете си че се определи сума от 15 000 лв., за игрален, и 10 000 за документален и анимационен филм за разпространение чрез национален ТВ оператор. Нима с тези средства ТВ операторите няма да рекламират достатъчно добре всеки един филм, и тогава той ще има задължителния ефект, който е заложен като норма в определението „в интерес на зрителя”

„Чл.3.(2) Приоритети на държавната политика във филмовата индустрия са:

1. правото на обществен достъп до разнообразни форми на филмовото творчество;

2. защита на правата и интересите на зрителите;”

Къде в сега действащия закон е разработена и защитена тази норма? Никъде. Членовете на комисията са се увлекли и са включили в проекта за промени елементи които следва да намерят място в правилник за приложение на ЗФИ, но норми които трябва да бъдат задължение на тях самите въобще липсват. Така те нямат и задължението да разпостраняват филма, това е оставено на тяхната воля, без да е норма за отпускане на държавната помощ.

Проекта за промени в ЗФИ е безпомощен и той не би могъл да бъде приет от МК и НС заради сериозни противоречия с действащото законодателство. А преди всичко заради засилване в него на превеса на продуцентите над създателите на всяка една филмова творба с подкрепата на НФЦ. Въобще липсва философията за смисъла и посоките на развитие на българското кино. Факта че на редица фестивали отделни филми получават награди, не може да замени нуждата от среща с българската публика. А и сега въобще липсва грижата за поощряване на развитие на кинорежата, при условие че в държавата най-скъпото от тази мрежата – сградите са налични. А къде е програмата за оборудване с кинотехника на онези структури които могат да извършват такава дейност – читалища, фондации, неправителствени организации? Няма, както няма и една дума за филмотеката, която храбрив защитник на киното „му” Иван Павлов доведе до просешка тояга.

Основната характеристика на този проект за допълнение и изменение на Закона за филмовата индустрия се съдържа в тезата на един румънец, който казваше че „.....ние трябва да станем богати докато снимаме филма, а не след това.....”. А това означава:..... „Продуцентите, продуцентите над всичко!”

Предлагам Ви г-н Изпълнителен директор на основание чл.9, ал.3, т.3 от ЗФИ да не приемете направените предложения за поправки на закона от назначената от Вас комисия, публикувани за обсъждане на сайта на НФЦ. Те са несъстоятелни, вредни, а някои от тях и порочни. С нищо не допринасят за развитието на филмовото изкуство в България, и ни отдалечават от утвърдените практики в страните от Европейския съюз.

Павел Васев